

FREDS- STIFTARNA

VAD ÄR FRED?

Vad kan bryta freden?

**HUR KAN JAG STÖDA
FREDSARBETET?**

INNEHÅLL

- 3** Förord
- 5** Krig och beväpnade konflikter
- 8** Unga som en del av konflikter
- 10** Miljösäkerhet
- 15** Vatten- och matsäkerhet
- 18** Likvärdighet
- 21** Fred och hur den skapas
- 26** Övningar
  - 26** Diamanten
  - 28** Fördomsleken
  - 29** Löfteskort
  - Blomsterbomber!
  - 30** Värdeskalan
  - 31** Fredsfrågesport
  - Ordförklaring
- 32** Lektionsplaner
  - 32** Lektion 45/75/90 min
  - 33** Workshop 120 min
- 34** Andakter
  - 34** Jag som förmedlare av Guds fred
  - 35** Bibelmeditation
  - 36** Starkare tillsammans
- 37** Ordlista
- 39** Mer information

Östra Samar i Filippinerna var i akut behov av katastrofhjälp efter tyfönen som drabbade ön 2013.

Vad är fred? Ställer man frågan så kan man få svaret att fred är motsatsen till krig, men fred kan också vara sinnesfrid, skolfred eller för en kristen kan det innebära Guds frid. I en vidare bemärkelse kan fred definieras som frihet från oroligheter och störningar. Fred är både som begrepp och via konkreta orsaker och följder kopplat till säkerhet och samhällelig stabilitet.

Begreppet fred kan indelas i positiv och negativ fred. Negativ fred betyder helt enkelt att krigstillstånd inte råder. Alltså kan till och med en diktatur som kuvar sitt folk anses förverkliga negativ fred om det inte råder aktivt krigstillstånd. Positiv fred betyder å sin sida djupare samhällsfred då jämlikhet och demokrati förverkligas. Ett sådant samhälle möjliggör ett gott liv för sina medlemmar utan att förtrycka någon. Den fred som Changemaker står för och som vi talar om i det här materialet är positiv fred.

I de kommande kapitlen behandlar vi fred och olika politiska problem som påverkar den: beväpnade konflikter, miljöproblem, vatten- och matbrist samt ojämlikhet. Ämnet kunde ha delats in på något annat sätt, bland annat genom att se på individer och deras familjeförhållanden, sedan på lokala och regionala samhällen och till slut på nationell och internationell nivå. Vår synvinkel som rör sig på en politisk och global nivå står för Changemakers värderingar och verksamhetens tyngdpunkter. Det är ändå lika viktigt att hålla i minnet individers och samhällens synvinklar och minnas att det alltid är vanliga människor som står mitt i en konflikt. De lider av konflikternas följder men kan också påverka med sin verksamhet.

Fastän fred är ett viktigt och alltid aktuellt ämne kan det också kännas avlägset och svårt att greppa. ”Världsfred” kan redan som ord kännas vagt eller till och med ålderdomligt. Många kan bli nedslagna av tanken på att det redan i flera generationer arbetats för fred, men att det inte blir klart. Fred, stabilitet och säkerhet samt deras motsatser krig, oroligheter och otrygghet är ändå alla orsakade av människor. Konflikter föds inte ur intet, utan de bottnar i att en del människor är giriga och själviska och sprider hat. Eftersom vissa motverkar fred behöver vi också människor som kämpar för den och skapar rättvisa, jämlikhet och säkerhet i vår gemensamma värld.

Det här Changemaker Fredsstiftarna-materialet har skapats för att svara på de behov om fred och fredsarbete för de unga som är intresserade av temat och för dem som arbetar med unga. Vi hoppas att det här hjälper dig att förstå, lära dig och söka mer information om fred samt att hitta sätt att arbeta för fred i ditt eget liv. Materialet innehåller presentationer av olika dimensioner av fred samt länkar och tips för att hitta mer information. Dessutom innehåller materialet övningar och lektionsplaner som hjälper dig att arbeta med fredsfrågor i grupp.

I Helsingfors in december 2017

Arbetsgruppen bakom FREDSTIFTARNA

I Kambodja röjer man fortfarande minor som finns kvar efter inbördeskriget på 70-80-talen. Minorna dödar tiotals människor varje år.

?

BEGRUNDA

Varför skapar fred välstånd och varför främjar ekonomisk välfärd bibehållandet av fred?

KRIG OCH BEVÄPNADE KONFLIKTER

Det har funnits krig och mindre beväpnade konflikter lika länge som det funnits människor. Det finns flera orsaker till att krig uppstår. Det kan handla om strider om auktoritet och resurser mellan människogrupper eller makthavande politiker – bland annat om livsrum, olja eller handelsrutten. Under kalla kriget kämpade USA och Sovjetunionen om ett ideologiskt herravälde, medan en av de mest centrala faktorerna för att Kuwaitkriget uppstod handlade om områdets oljeresurser. I dagens värld är beväpnade konflikter och oroligheter till stor del koncentrerade till det fattiga syd och till områden som lider av ekonomiska problem, medan de rika samhällena i norr för det mesta har fått njuta av ett stabilt och säkert liv sedan andra världskrigets slut. Det här är ingen slump, ekonomisk välfärd och samhällslig stabilitet är beroende av varandra.

I Finland har vi haft turen att leva utan beväpnade konflikter sedan Lapplandskriget tog slut 1945, alltså redan i över 70 år. Världspolitiska spänningar har ändå alltid påverkat Finland, vare sig det handlar om spänningar mellan Ryssland och USA eller om de asylsökande som flyr undan kriget i Syrien. Finland och finländarna kan göra mycket i det internationella samfundet – antingen kan vi arbeta för fred eller emot den. Till de finländare som jobbar för fred hör bland annat president Martti Ahtisaari som belönades med Nobels fredspris. Han har grundat stiftelsen Crisis Management Initiative (CMI) som arbetar för att förebygga konflikter och är i dag en av världens ledande fredsorganisationer. Å andra sidan exporterar Finland vapen till länder som har kränkt mänskliga rättigheter och till länder som till och med är mitt i öppen krigföring, såsom Turkmenistan, Uzbekistan, Jemen och Saudiarabien.

VÄRLDENS TOPP 15-LÄNDER

FÖRSÄLJARE AV VAPEN

för över	USA, Ryssland
15 mrd. dollar	

för över	Kina, Frankrike, Tyskland, Storbritannien
5 mrd. dollar	

för under	Spanien, Italien, Ukraina, Israel, Nederländerna, Sverige, Sydkorea, Schweiz, Kanada
5 mrd. dollar	

KÖPARE AV VAPEN

för över	Indien, Saudiarabien
10 mrd. dollar	

för över	Förenade Arabemiraten, Kina
5 mrd. dollar	

för under	Algeriet, Turkiet, Australien, Irak, Pakistan, Vietnam, Egypten, USA, Sydkorea, Taiwan, Singapore
5 mrd. dollar	

Källa: Stockholms internationella fredsfnorskningsinstitut SIPRI

KONFLIKTER I VÄRLDEN JUST NU

Nagorno-Karabach
 Afghanistan
 Centralafrikanska republiken
 Demokratiska republiken Kongo
 Myanmar
 Nordkorea
 Sydsudan
 Mexiko
 Somalia
 Jemen
 Pakistan
 Syrien
 Libanon
 Egypten

Mali
 Sydkinesiska havet
 Ukraina
 Irak
 Palestina
 Nigeria (Boko Haram)
 Libyen
 Turkiet (kurdiska områden)
 Ryssland (Nordkaukasus och
 Tjetjenien)
 Uigurområden i Kina
 Gränstvisten mellan Indien
 och Pakistan
 Burundi

LÄS MER

Saferglobe.fi
 Arms report:
www.saferglobe.fi/armsreport/
 (Materialet finns på
 finska och engelska)

Miljoner syrier har tvingats fly sitt hemland efter inbördeskrigets utbrott 2011. Familjen på bilden korsar den ungerska gränsen på hösten 2015.

8 UNGA SOM EN DEL AV KONFLIKTER

världen finns nu över 1,8 miljarder 10-25-åriga unga – mer än någonsin förr. På krigs- och konfliktområden är de unga en betydande del av befolkningen. De lider av oroligheterna, men får ändå inte vara med om att fatta beslut då konflikterna, eller upphörandet av dem, diskuteras. Däremot är de unga i farozonen för att bli värvade i arméer och i andra beväpnade grupper, ofta emot sin vilja. Människor och framförallt unga som lider av oroligheter, fattigdom och/eller sociala problem är också i farozonen att bli radikaliserade och bli en del av extremrörelser som kämpar för sin sak med våldsamma metoder.

Unga har en avgörande roll i att skapa fred, att motsätta sig extremrörelsers makt och att förebygga framtida konflikter. Syftet med FN-resolutionen 2250 är att stärka ungas påverkningsmöjligheter på alla samhällliga nivåer – allt från den egna familjen och samfundet till internationellt beslutsfattande. I resolutionen krävs att stater på alla sätt främjar ungas möjligheter att påverka och att de ungas speciella synvinkel och deras behov ska beaktas i politiskt beslutsfattande. Unga ska dessutom beaktas i beslut om utdelning av finansiering samt tas med i fredsförhandlingar. Resolutionen kräver också att staterna skyddar de ungas liv och deras mänskliga rättigheter, samt att eventuella brott mot mänskliga rättigheter ska utredas och åtalas

LÄS MER OM RADIKALISERING

Globalistis temanummer 1/2015
(primärt på finska):
[www.changemaker.fi/
ajankohtaista/globalisti/
globalisti-12015/](http://www.changemaker.fi/ajankohtaista/globalisti/globalisti-12015/)

Barnen som befunnit sig på flykt inom sitt hemland fick äntligen återvända hem. Byn Omeon, Uganda.

Elever vid yrkesskola i flyktinglägret i Rwamwanja.
Eleverna på bilden har inlett sina studier 2015.

BRA SAKER FRÅN FINLAND – RESOLUTION 2250

Resolution 2250 som publicerades 2015 är FN:s första resolution som behandlar de ungas ställning och roll i beslutsfattande, krig och fred och därför är dess innebörd betydande. Men visste du att 2250 föddes ur ett initiativ av finländska ungdomar?

De finländska ungdomsorganisationerna Finlands Ungdomssamarbete Allians och Finlands scouter ville tillsammans med Finlands FN-förbund förstärka de ungas roll framförallt i fredsprocesser. Orsaken var en oro om att de unga bär våldets börda utan rättigheter att delta i beslutsfattandet

som leder till konflikter. Utöver att detta ansågs vara en fråga om rättigheter och jämlikhet var det också en fråga om säkerhet och fred.

Organisationerna bestämde att bästa och mest effektiva sätt att främja ungas roll skulle vara att få FN:s säkerhetsråd att göra upp en resolution. Därför skrev organisationerna en motion om resolutionen och överräckte den under Finlandssarenan 2011 till FN:s generalsekretär Ban Ki-moon. Generalsekretären förde motionen vidare – och till slut blev det en resolution.

BEGRUNDA

Hur känns det att tänka på krig och fred? Känns det skrämmande eller för stort, eller kanske som en intressant utmaning? Hur skulle du försöka påverka i dessa frågor? Vad innebär radikalisering? Vem står i farozonen för att bli radikaliserad? Hur kan vi hindra radikalisering?

MILJÖSÄKERHET

Många tänker nödvändigtvis inte på att miljöfrågor och fredsfrågor är kopplade till varandra, utan ser det i stället som två helt skilda frågor. Som en del av naturens kretslopp är människan ändå alltid beroende av miljön. En enda naturkatastrof kan inverka väldigt negativt på en stat. Så gick det till exempel på Haiti som ännu inte heller repat sig efter förstörelsen som orsakades av den häftiga jordbävningen 2010.

Samtidigt stör mänsklighetens ohållbara och kortsiktiga handlingar naturens balans på sätt som direkt orsakar katastrofer. Industriutsläpp, oljeläckor, gruvdrift, skogsfällning och därpå följande erosion av jordmånen samt trafikutsläpp är alla exempel på mänskliga handlingar som orsakar problem. Den mest utbredda och mest allvarliga störningen är klimatförändringen vars effekter är synliga i bland annat form av torka och skogsbränder i varma länder, samt orkaner som framförallt hotar små önationer och kustområden. Det är också märkbart att de människor som står för föroreningarna inte är de som lider av följderna.

Miljöproblem såsom klimatförändringen kan påverka säkerheten antingen direkt eller indirekt, till exempel genom att orsaka ekonomiska problem i u-länder. Ifall de ekonomiska problemen fortsätter är de en central och bidragande orsak för politiska oroligheter. Sådana oroligheter kan i värsta fall bli våldsamma. Det är precis det här som tros ha hänt före folkresningen i Syrien 2011 och det därpå följande inbördeskriget.

Hundratusentals människor miste sina hem i jordbävningarna i Nepal 2015. Katastrofen påverkade uppskattningsvis åtta miljoner människor.

En naturkatastrof kan förstöra ett område så totalt att området inte längre är beboeligt. Då kan de människor som till exempel flytt undan en översvämning, en brand, torka eller storm eventuellt inte återvända till sina hem då katastrofen är över – åtminstone inte utan märkbara insatser, också från det internationella samfundet, för att återuppbygga området. Eftersom klimatförändringen kommer att öka och förvärra dylika extrema naturfenomen är forskare rädda för att stora mängder människor i framtiden kommer att vara klimatflyktingar. Ett sådant scenario är skrämmande eftersom det skulle leda till stor humanitär nöd samt till politiska och ekonomiska problem.

FORSKNING: KLIMATFÖRÄNDRINGEN PÅVERKADE INBÖRDESKRIGETS UTBROTT I SYRIEN

Klimatförändringen kan vara en av orsakerna till att folkresningen började i Syrien på våren 2011. Enligt en färsk undersökning orsakade en långvarig torka i landet en flyttningsrörelse som även påverkade folkresningen.

Syriens bördiga norra del drabbades hårt under åren 2006-2010 av en torka som sänkte landets jordbruksproduktion med en tredjedel. Upp till en och halv miljon människor tvingades lämna landsbygden för utkanterna av städer där det redan fanns irakiska flyktingar och ett högt befolkningstryck. Samtidigt grodde det i städerna ett missnöje

på grund av regeringens maktmissbruk, framgår det av forskningen som publicerats i Proceedings of the National Academy of Sciences.

”I stadsområden som redan var överbelastade med tanke på resurser, ägde en enorm befolkningsförändring rum på en kort tid. En sådan snabb förändring skapar instabilitet, säger Colin Kelley, forskare vid University of California.

Han påminner om att forskningen inte påstår att torkan orsakade kriget. Den var ändå en faktor i händelseförloppet.

Forskarna tror att det är just klimatförändringar som orsakats av människan som orsakade torkan. En stor del av Syrien hör till området som kallas den bördiga halvmånen, där väderförhållandena annars också varierar. Efter år 1900 har området ändå blivit 1-1,2 grader varmare och regnmängden under regnperioden har minskat med 10 procent. Klimatets naturliga variation förklarar inte detta säger forskarna.

Alla är inte eniga om forskningens resultat. Enligt Francesca de Châtel, forskare vid Universitetet i Nijmegen, som intervjuats av den brittiska dagstidningen Guardian är folkresningen istället för till själva torkan tydligare kopplad till regeringens misslyckande att hantera torkan, utbredd missnöje på landsbygden, ojämlikheten mellan fattiga och rika samt mellan stad och landsbygd. Folkresningen hade inte enligt henne börjat utan exempel från andra länder.

Text: Teija Aalto
Artikeln har tidigare publicerats på webbsidan www.mailma.net 6.3.2015.

LÄS MER

Svenska.yle.fi:

Sonja Hemberg på Haiti: ”Brist på mat det kommande halvåret – situationen är desperat”

www.svenska.yle.fi/artikel/2016/10/22/sonja-hemberg-pa-haiti-brist-pa-mat-det-kommande-halvaret-situationen-ar-desperat

BGRUNDA

Vad anser du om påståendet i artikeln, alltså att klimatförändringen påverkade att inbördeskriget bröt ut i Syrien?

LÄS MER

(på finska)

Maailma.net:

Ympäristöpakolaisuus, ilmastopakolaisuus
vai ilmastonmuutoksesta johtuva
pakkomuutto?

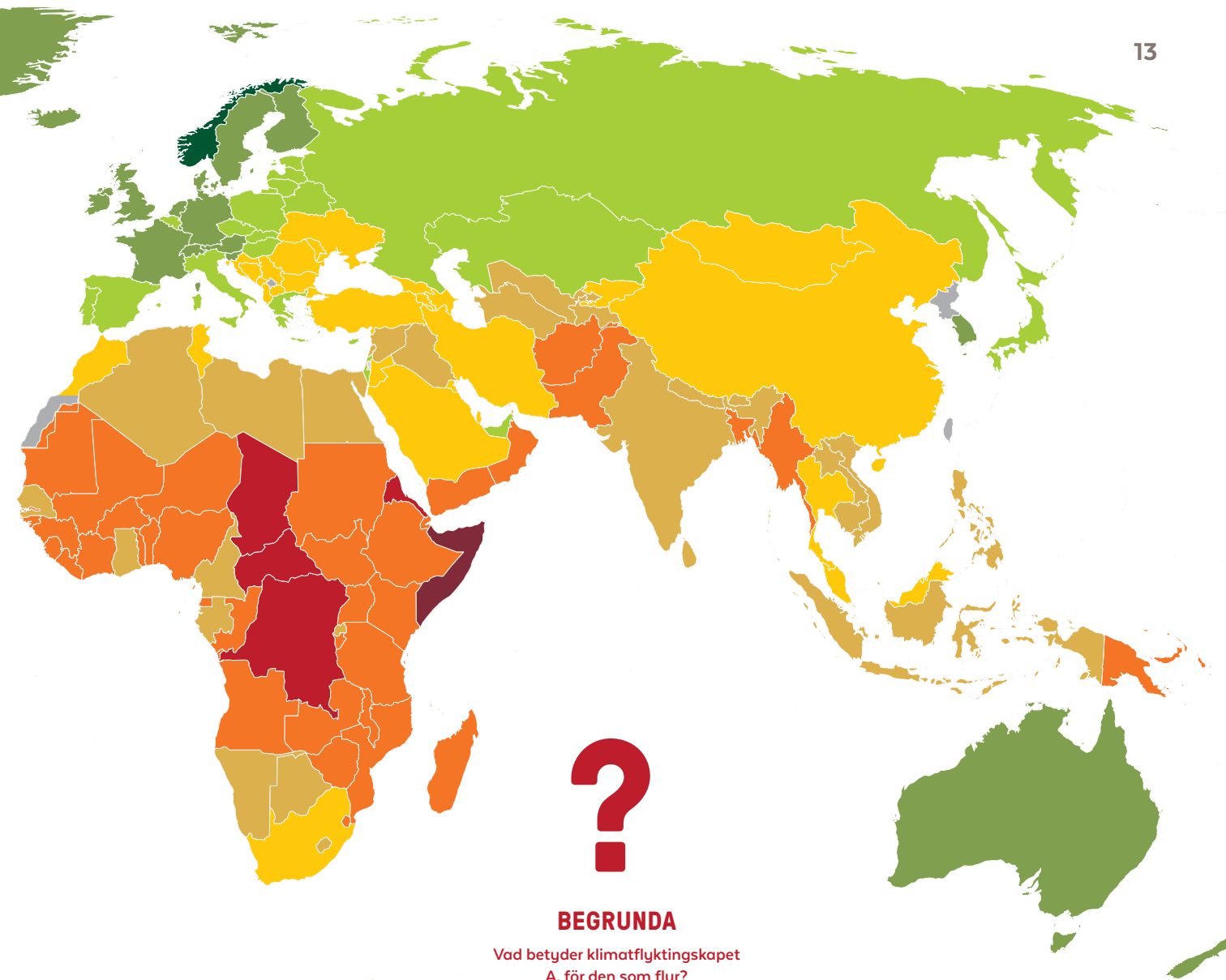
[www.maailma.net/nakukulmat/
ymparistopakolaisuus-ilmastopakolaisuus-
vai-ilmastonmuutoksesta-johtuva-
pakkomuutto](http://www.maailma.net/nakukulmat/ymparistopakolaisuus-ilmastopakolaisuus-vai-ilmastonmuutoksesta-johtuva-pakkomuutto)

LÄNDER SOM ÄR MEST SÅRBARA FÖR KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Källa: University of Notre Dame

BGRUNDA

- Vad betyder klimatflyktingskapet
- A. för den som flyr?
  - B. för mottagarländerna?
  - C. för det internationella samfundet?

?

BEGRUNDA

Enligt forskare är jordens resurser tillräckliga för att ge föda till 10 miljarder människor. Tror du på påståendet? Om ja, varför lider så många av hungersnöd?

VATTEN- OCH MATSÄKERHET

Inte ett enda samhälle kan bygga en hållbar och stabil framtid utan att satsa på barn och unga. Hälsa, välmående och möjlighet till skolgång är nyckeln för att lyckas då man försöker hjälpa samhällen att resa sig från fattigdom. De här målsättningarna kan ändå inte nås utan att man ingriper i undernäringen och bristen på rent vatten.

Vart fjärde barn som föds i dag lider av undernäring. Smutsigt vatten dödar mer människor än vad kriget gör. Problem med mat- och vattensäkerhet hindrar områdets tillväxtpotential långt in i framtiden, eftersom barnens undernäring försvagar barnens utveckling och stör senare inlärningsförmågan.

Enligt FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO rådde den värsta hungersnöden sedan andra världskriget under 2017. Det finns många orsaker till hungersnöden, en del beror på naturliga orsaker såsom torka och översvämningar, andra orsaker kan vi beskylla människan för. Många orsaker är i grunden politiska och ekonomiska och kopplas ihop med den bredare ojämlikheten mellan globala norr och syd. Sådana orsaker är bland annat skulder som försämrar ekonomin och därmed också matförsörjningen. Dessutom förändras priset på mat hela tiden på världsmarknaden. Som värst är bristen på mat och vatten på områden som lider av långvariga konflikter, såsom Sydsudan, Jemen och Somalia där krigstillståndet gör det omöjligt att dela ut och producera tillräckligt med mat.

Hungern tvingar också människor att lämna sina hem, alltså att bli flyktingar. Enligt FN:s livsmedelsprogram (World Food Programme, WFP) är det här typiskt

LÄS MER OM UNDERNÄRING

Unicef:
Undernäring,
[www.unicef.se/
fakta/undernaringa](http://www.unicef.se/fakta/undernaringa)

Undernäring under foster- och spädbarnstiden orsakar allvarliga, livslånga inlärningsvärigheter.

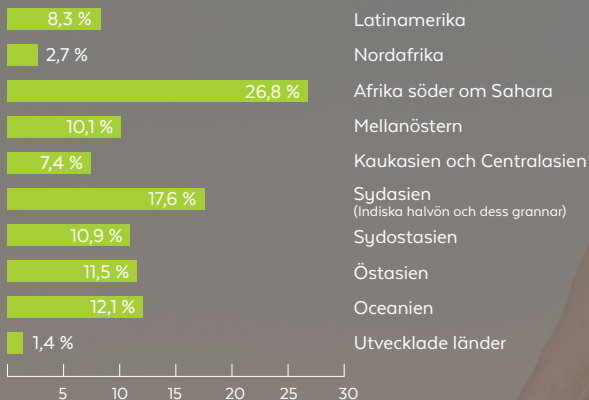
framförallt för dem som flytt från Bangladesh samt Väst- och Östafrika. Också för dem som flyr en beväpnad konflikt, till exempel från de oroliga länderna i Mellanöstern, är oron gällande mat och vatten ett vägande skäl att lämna hemmet. I vissa fall förvärrar själva flyktingtiden matsituationen, eftersom förhållandena under resan är oförutsägbara och bland annat smugglare kräver hutlösa summor, vilket å sin sida innebär att de som flyr sina hem inte längre har tillräckligt med pengar för mat.

Största delen av flyktingarna hamnar på läger i närheten av det land de flytt ifrån. De länderna är också

utvecklingsländer. Till exempel i Iran bor det 2,5 miljoner afghaner, i urfattiga Bangladesh finns för tillfället över 800 000 rohingyaer från Burma och i Bidi Bidi i Uganda, på världens största flyktingläger, bor uppskattningsvis åtminstone 270 000 människor som flytt konflikten i Sydsudan. Så här stora mängder människor kan belasta värdlandets ekonomi, speciellt ifall konflikterna fortsätter och människorna tvingas leva som flyktingar i årtionden. Det här kan också orsaka en ansträngd atmosfär i dessa länder och leda till hat mot flyktingar, vilket å sin sida ytterligare förvärrar situationen och skapar mer oro.

ANDELEN PERSONER SOM INTE FICK TILLRÄCKLIGT MED KALORIER AV SIN NÄRING 2012

Källa: Karttunen ym. (2014), Nälkä ja yltäkyläisyys:
Ruokaturva maailmassa. Gaudeamus.

En svår torka drabbade Nord-
Syd- och Östafrika 2016 och
påverkade tiotals miljoner
människor. Bilden på uppslaget
är tagen i Somaliland.

JÄMLIKHET

Säkerhet handlar också om vetskapen att den egna familjen har mat på bordet också i morgon och att en själv och ens närstående har möjligheten att utbilda sig, få jobb och en tillräcklig inkomst. Om en individ inte kan lita på att dessa basgrejer förverkligas kan hen känna osäkerhet, frustration eller till och med hat. En människa kan inte heller känna sig säker om hen inte kan leva fri från diskriminering. Det går alltså inte att prata om fred utan att behandla mänsklig och ekonomisk ojämlikhet både på nationell och internationell nivå.

I samband med miljösäkerheten nämndes redan att det globala syds långvariga konflikter går hand i hand med de ekonomiska trångmålen – och bäger påverkar

UPPGIFT

Läs artikeln:

Sydsvenskan: Kapitalflykt skadar fattiga och rika, www.sydsvenskan.se/2012-01-14/kapitalflykt-skadar-fattiga-och-rika

Red ut med hjälp av artikeln i Sydsvenskan vad kapitalflykt är och hur den påverkar utvecklingsländernas möjligheter att bli förmögna.

varandra. Sydsudans hungersnöd berodde till en del på kriget som pågått en lång tid. Extremrörelser speciellt i Nordafrika och i Mellanöstern har fått ett fotfäste på grund av bitterheten och frustrationen som orsakats av den pinande och långvariga recessionen samt av ungdomsarbetslösheten. I vägen för världens minst utvecklade länder står flera saker som ofta beror på fattigdomen i sig: bland annat interna konflikter, organiserad brottslighet, korruption samt skulder till det globala norr.

Det globala syds ekonomiska underutveckling beror på det globala norr, alltså de så kallade västländerna. Både under kolonialismen och efter den, ända fram till nutid, har naturresurser och människor i syd utnyttjats och exploaterats. Under kolonialtiden skedde exploateringen bland annat med hot om våld, men i dag grundar sig exploateringen på den rådande ojämlikheten och på beroendeförhållanden. Det globala syd beviljades massiva lån efter kolonialtiden som de inte kunnat betala tillbaka. Länderna är fattiga och deras ekonomi är beroende av hjälpen från norr och handeln med dessa länder. Både länder och storbolag i norr utnyttjar och upprätthåller det här beroendet bland annat med europeiska jordbruksstöd, orättvisa tullavgifter samt motsvarande strukturer inom världsekonomin. Samtidigt njuter man i norr av välstånd och säkerhet som delvis bygger på det välstånd som kommit på bekostnad av utvecklingsländerna.

Precis som på nationell nivå så är det också på individuell nivå så att olika former av otrygghet hopar sig hos vissa människor. Diskriminering innebär ett dåligt bemötande av individer och grupper. Diskrimineringen

Skolpojkar i högstadieskolan
Wattamin i Kambodja.
Skolan har städdag och
barnen har därför inte
skoluniformer.

LÄS MER

(på finska)

Maailman kuvalehti:

Näin meidän hyvinvointimme on
revitty toisten selkänahasta,
[www.maailmankuvalehti.fi/2017/6/
pitkat/nain-meidan-hyvinvointimme-
revitty-toisten-selkanahasta](http://www.maailmankuvalehti.fi/2017/6/pitkat/nain-meidan-hyvinvointimme-revitty-toisten-selkanahasta)

Allt fler organisationer förbinder sig till jämlikhet, icke-diskriminering och tillgänglighet.

BEGRUNDA

Hur försöker man minska på ojämlikheten i Finland? Vilka offentliga tjänster stöder dem som har det sämre ställt? Tips! Tänk på A. Lagstiftningen, B. Tjänster. Hur skulle Finland kunna bli bättre på jämlikhet?

baserar sig ofta på en egenskap såsom fattigdom, arbetslöshet, kön, etnisk bakgrund, tro, religion, handikapp, sjukdom och så vidare. Samma människor kan råka ut för diskriminering på flera olika sätt. Till exempel så finns det statistiskt fler mindre bemedlade i etniska minoriteter, vilket beror på bland annat rasism i anställningssituationer. I Finland har alltså människor med olika utgångspunkter inte möjligheter för jämlik framgång – i praktiken kan det alltså vara svårare att försöka få ett gott yrke om man har en annan bakgrund än majoriteten. Därför måste människor som jobbar sig uppåt från besvärliga utgångspunkter ibland få mer stöd än andra.

Det är orättvist att diskriminera och det kan orsaka flera personliga och sociala problem på individnivå

– det kan handla om hobbyer, att frysas ut från ett kompisgäng, få psykiska problem, att avbryta en utbildning eller till och med kriminalitet. Problem på individnivå är också alltid samhällliga problem. Om tillräckligt många individer mår dåligt kan det påverka samhället runtomkring.

Orättvisor, diskriminering och brist på likvärdighet är samhällliga och globala missförhållanden som upprätthåller spänningar mellan människogrupper och orsakar ett vi och de-tankesätt. Det här kan leda till oroligheter, systematiskt förtryck av en viss människogrupp eller till och med till beväpnade konflikter. Därför är jämlikhet, rättvisa och jämställdhet viktiga hörnstenar av fredsarbetet.

FRED OCH HUR DEN SKAPAS

Man kan känna sig maktlös inför globala problem som hotar freden. Vad kan en enskild människa göra för att motarbeta klimatförändringen? Vad kan vi från Finland göra för att avsluta krig? Hur kan vi hjälpa människor som lider av hungersnöd, förtryck eller fattigdom?

Problem som har orsakats av människor går att lösa av människor. Alla organisationer, grupperingar och enskilda människor som använder sig av sin egen tid och egna resurser för att göra samhällligt arbete, arbetar enligt den här grundprincipen. Och det arbetet lönar sig. Krig, fred och ett fungerande samhälle styrs inte endast av ledare, politiker och makthavare utan också av aktiver, medborgarorganisationer och andra påverkare – de har med åren förändrat världen på många sätt.

Under 2003 tvingade en massrörelse av kvinnor i Liberia landets ledning att sluta fred efter ett krig som pågått i flera år. Miljöorganisationernas historia är full av både mindre och större vinster som åstadkommit med hjälp av kampanjer som lett till att den allmänna opinionen ändrats. Till exempel det mångåriga arbetet för att bekämpa klimatförändringen kulminerade i Parisavtalet 2015. Utvecklingsorganisationer såsom Kyrkans Utlandshjälp kan göra långsiktigt arbete i utvecklingsländer eftersom frivilliga i Finland hjälper till med att samla in medel som möjliggör verksamheten.

Också en vanlig finländare kan främja fred och säkerhet på många konkreta sätt. Man kan hjälpa personer som lider av sociala problem ansikte mot ansikte till exempel

En banderoll. Med gatuevenemang och demonstrationer vill man väcka den offentliga diskussionen

genom att bli stödperson. Hjälpbehövande både nära och längre bort kan man hjälpa genom att donera till organisationer som utför hjälparbete eller genom att hjälpa till med att samla in medel via olika insamlingar, restaurangdagar eller jippon. Och var och en av oss kan påverka jämlikheten i vår miljö genom att ingripa i orättvisor då man upptäcker dem. Man kan också ställa sig på deras sida som behandlas dåligt.

Nuförtiden är det också vanligt att fästa uppmärksamhet vid privata val i det egna livet och fundera över hur etiska eller ekologiska de är. Många undviker päls och djurtestat smink, vegankost blir allt populärare och också i övriga konsumtionsval favoriseras företag som har ett ansvarsfullt och pålitligt rykte. Då dylika val bli

mer populära kan de i bästa fall ändra storbolagens tillvägagångssätt och därmed kan inverkan vara stor. Men inte ens stora människogrupperns konsumtionsval räcker till för att förändra världen, via det påverkas i bästa fall bara affärsföretagens verksamhet. För en ny påverkare är de ändå ett utmärkt sätt att inleda ett mer medvetet liv, att sätta sig in i olika etiska frågor och visa gott exempel för närmiljön.

Officiellt beslutsfattande kan påverkas representativt eller direkt, genom att rösta och ställa upp som kandidat i val, samt genom att skriva motioner och medborgarinitiativ och genom att delta i öppna diskussionstillfällen med politiker. Till exempel sker Finlands vapenhandel med riksdagens välsignelse eftersom vapenexporten måste få ett tillstånd från försvarsministeriet. Därför lönar det sig för dem som motsätter sig vapenexport till länder som begår människorättsbrott att utöva påtryckningar på de politiker som fattar beslut om ärendet.

Att vädja till politiker är ändå ett tveeggat svärd eftersom politiker strävar efter att behaga sina egna väljare och att bli omvalda. Därför kan de strunta i åsikter som de antar vara i minoritet bland sina väljare. Därför är åsiktpåverkan en kärnverksamhet i medborgarpåverkan. Med åsiktpåverkan försöker man ge en fråga som känns viktig för en själv mer synlighet i den offentliga diskussionen och således försöka få majoriteten att hålla med. Att ändra den allmänna åsikten är ett långsamt arbete och det kan kännas frustrerande för en enskild aktivist eftersom det kan ta årtionden att nå ett mål. Men om man lyckas med det är det ett effektivt sätt att påverka hela samhället, allt från beslutsfattare till affärsföretag och enskilda människor – och därmed hela historiens gång. Man ska inte ge upp fastän förändringen inte genast är synlig!

Politiker har inflytande och synlighet som kommer till nytta om man vill påverka den allmänna opinionen.

BEGRUNDA

Tänk på en situation då du själv skulle ha behövt hjälp eller då du behandlades dåligt. Hur kändes det? Vilken typ av ingripande hoppades du på av andra?

Kvinnornas liv i Liberia är nuförtiden annorlunda än under inbördeskriget, men det har tagit tid att återuppbygga landet. Sarahs (till höger) hem brändes ner under kriget. Tio år senare ledde hon en kvinnoklubb, vars verksamhet samlade in tillräckligt med pengar för att betala för tiotals barns skolgång. (Bild och uppgifter från 2014)

BEGRUNDA

Vilka sätt att påverka och delta kommer du själv på?

DE MODIGA KVINNORNA I LIBERIA

Liberias andra inbördeskrig började 1999. Striderna pågick mellan tre olika parter – två rebellgrupper och Liberias regim. Kriget tog slut 2003, men inte på grund av att en av parterna segrade utan tack vare de liberiska kvinnornas historiska folkrörelse.

Kristna och muslimska kvinnor enades i folkrörelsen Women of Liberia

Mass Action For Peace som ordnade flera fredliga demonstrationer emot kriget. Till slut lyckades de pressa landets president till fredsförhandlingar med rebelledarna. Förhandlingarna skedde i Ghana och såg ut att bli lönlösa, men då ingrep kvinnorna genom att göra något oerhört.

Kvinnorna samlades utanför mötesrummet och spärrade in de

förhandlande männen. Kvinnorna vägrade att släppa ut männen förrän de kommit överens om vapenvi-
la. När myndigheter försökte vräka kvinnorna hotade de med att ta av sig alla kläder. Hotet fungerade och parterna kunde sluta fred.

Frivilliga från Changemaker samlar in namn för ett stoppa överfiske.

CHANGEMAKER

I CHANGEMAKER PÅVERKAR DE UNGA

Changemaker är ett nätverk för 13–35-åriga unga och unga vuxna som verkar för global rättvisa. Tillsammans kommer vi på konkreta sätt att verka för fred, naturens väl och mänskliga rättigheter. Vi ingriper också i orättvisor.

Changemaker påverkar politiker, enskilda individer, företag och kyrkan, eftersom deras verksamhet påverkar hela vår gemensamma värld. Vår verksamhet bottnar i de

unga och förverkligas frivilligt och självmant av dem. Nätverket verkar både nationellt och lokalt.

Det är gratis att vara medlem i Changemaker. Vår verksamhet är lätt, konkret och ger effekt. Som en del av nätverket får du vara med om att samla in namn för appeller, ordna program, delta i utbildningar, samtalstillfällen och jippon, driva kampanjer och mycket mycket mer. Changemaker

är partipolitiskt obundet och också öppet för alla religioner och livsåskådningar – alltså är alla unga som binder sig till våra värderingar välkomna!

Changemaker fungerar i anslutning till Kyrkans Utlandshjälp. Finlands Changemaker har grundats 2004 och är en del av det internationella Changemaker-nätverket.

Välkommen med i Changemaker!

KYRKANS UTLANDSHJÄLP HJÄLPER DE ALLRA SVAGASTE

Kyrkans Utlandshjälp är Finlands största utvecklings-samarbetsorganisation och den näst största givaren av humanitärt bistånd. Vårt arbete utgår från tre grundläggande rättigheter: rätt till fred, rätt till högklassig utbildning och rätt till utkomst.

Vi gör långsiktigt utvecklingsarbete i sammanlagt 13 länder med de fattigaste människorna, oberoende av deras religion, etnicitet eller politiska övertygelse. Vår verksamhet koncentrerar sig till världens svagaste länder och till områden där nöden är störst. Kyrkans Utlandshjälp ger både långsiktigt stöd till utvecklingsländer samt omedelbar katastrofhjälp till områden som drabbats av akuta kriser.

Största delen av biståndet riktas till Afrika. Där har i synnerhet politisk instabilitet, långvariga kriser och naturkatastrofer gett upphov till hjälpbehovet. Näst mest understödsmedel riktas till Asien där det finns numerärt mest fattiga i världen. År 2016 förmedlade vi hjälp för 29 miljoner euro. Största delen av våra medel kommer från privata givare, internationella finansörer samt från utrikesministeriet och församlingarna.

Kyrkans Utlandshjälp är verksam bland annat i Nepal, där också denna mamma bygger ett bättre liv för sitt barn.

ÖVNINGAR

DIAMANTEN

Tema målsättningar med fred, Agenda 2030

Tid 30 min

Deltagarantal 4+

Material fredsmålsättningskort

Så här går det till

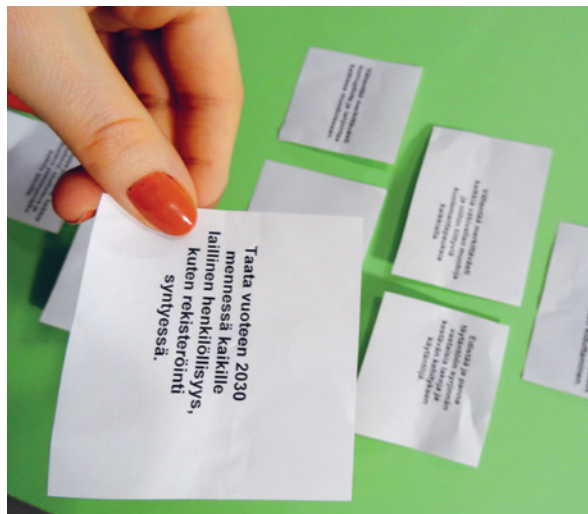
Deltagarna delas in i grupper på 3-5 personer. Varje grupp får kort med FN:s Agenda 2030 punkt 16 - fredliga och inkluderande samhällen. Gruppen väljer de nio viktigaste korten och placerar man dem i ett diamant-mönster:

Högst upp kommer den viktigaste målsättningen, på följande rad de två följande målsättningarna som bägge är lika viktiga, men inte lika viktiga som den på översta raden, på tredje raden de tre näst viktigaste, på fjärde raden två och på femte raden en. En del målsättningar hamnar helt utanför diamanten. I början av övningen är det bra att nämna att det inte finns rätt eller fel svar.

Du som leder övningen: bekanta dig med målsättningarna på förhand och var redo att ge exempel och förklara svåra begrepp om deltagarna är väldigt unga.

Reservera 15 minuter tid för att bygga diamanten. Grupperna visar sina diamanter för alla andra och motiverar sina val.

När ni går igenom övningen lönar det sig att fråga hur den kändes, om det var svårt, utmanande eller kanske lätt att välja. Du kan påminna deltagarna om att alla

FN:s medlemsländer har bundit sig till att främja målsättningarna och sedan fråga på vilka punkter Finland kunde göra bättre ifrån sig. Målsättningen är att få deltagarna att förstå att fred handlar om flera olika samhällseliga frågor och att rangordna olika målsättningar är nästan omöjligt.

OBS! FN:s Agenda 2030 - Globala mål för hållbar utveckling består av sammanlagt 17 målsättningar och diamantövningen fungerar också bra med dem. Du hittar målsättningarna på FN:s officiella webbplats, därifrån kan du lätt skriva ut dem som kort.

16.1. Avsevärt minska alla former av våld och dödligt våld överallt.

16.2. Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.

16.3. Främja rättssäkerheten på nationell och internationell nivå samt säkerställa lika tillgång till rättvisa för alla.

16.4. Till 2030 avsevärt minska de olagliga finansiella flödena och vapenflödena, öka möjligheterna att återvinna och återfå stulna tillgångar samt bekämpa alla former av organiserad brottslighet.

16.5. Väsentligt minska alla former av korruption och mutor.

16.6. Bygga upp effektiva och transparenta institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

16.7. Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.

16.8. Utvidga och stärka utvecklingsländernas deltagande i institutionerna för global styrning.

16.9. Senast 2030 tillhandahålla juridisk identitet för alla, inklusive födelseregistrering.

16.10. Säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal.

16.a. Stärka berörda nationella institutioner, bland annat genom internationellt samarbete, i syfte att bygga upp kapacitet på alla nivåer, i synnerhet i utvecklingsländerna, för att förebygga våld och bekämpa terrorism och brottslighet.

16.b. Verka för och genomdriva icke-diskriminerande lagstiftning och politik för en hållbar utveckling.

FÖRDOMSLEKEN

Tema fördomar, diskriminering

Tid 5 min

Deltagarantal 5+

Så här går det till

Du behöver en penna och målartejp. Be deltagarna att komma fram till dig i tur och ordning och tejp fast en bit i deras panna. På tejpbitarna har du skrivit egenskaper eller roller såsom fattig, lat, arg, ledare, populär, mobbare, blyg, president och så vidare. Hitta på fler egenskaper själv! Efter det här ska deltagarna hitta ett par som de ska prata med. Deltagarna behandlar varandra såsom om egenskapen på tejpbiten verkligen är sann, men utan att berätta för varandra vad som står på lapparna. Man byter par några gånger.

Samla till slut deltagarna och fråga dem om de kan gissa vad som står på den egna lappen och hur det kändes att bli behandlad på det sätt som de blev. Fråga om deltagarna började bete sig på ett annat sätt på grund av hur de bemöttes. Du kan också fråga om deltagarna gissar vad idén med uppgiften var.

Till näst kan du styra över diskussionen till diskriminering. Fråga deltagarna om de tycker att det sker liknande diskriminering, baserat på vissa egenskaper, i det riktiga livet. Hur kan man ingripa i så fall? Hur påverkar fördomar vårt sätt att bemöta och behandla andra människor? Hur skulle vi kunna se en okänd person i ett annat ljus?

LÖFTESKORT

Tema hur jag kan påverka

Tid 15 min

Deltagarantal 2+

Material löfteskort, pennor (blädderblock, häftmassa eller tejp)

Så här går det till

Deltagarna får tomma löfteskort och en penna. Deltagarna instrueras att tänka på hur de själva kunde främja fred och/eller säkerhet via sin egen verksamhet. Det kan handla om sinnesfrid, att komma överens med andra eller världsfred. Det finns inte några rätta eller fel svar.

Var och en får fem minuter på sig att skriva ner sina löften. Sedan fäster deltagarna sina kort på väggen/i blädderblocket eller håller i dem och berättar om sina löften för de andra. Instruera deltagarna att tänka på vilket deras första konkreta steg är för att förverkliga löftet.

Exempel på löften

- Jag ingriper i mobbningsituationer.
- Jag accepterar alla sådana som de är.
- Jag förhåller mig öppet till förändringar.
- Jag promenerar eller cyklar mer.
- Jag återvinner de kläder och saker jag inte längre behöver.
- Jag blir medlem i Changemaker och deltar i verksamheten.
- Jag donerar pengar till välgörenhet.

BLOMSTERBOMBER!

29

När världens ondska ger dig ångest och det känns som om att du bara vill sprida något vackert runtom dig kan du ta med dig en blombomb och hitta ett lämpligt mål för den! Det lönar sig att göra den här övningen när vädret är lite varmare.

5 delar pulverlera

3 delar blomsterjord

blomfrön (t.ex. ängsblommor)

chiliflingor eller -pulver (skyddar fröna från fåglar)
vatten

Blanda blomsterjord med pulverlera, chili och frön. Ad-dera vatten lite i taget tills konsistensen liknar en deg. Forma små bollar och låt dem torka i några dagar. Du kan linda in dem i t.ex. tidningspapper. Vät knytet när du vill bomba ett ställe och släng bomben i ditt mål. När fröna grov växer det vackra blommor från bomben.

VÄRDESKALAN

Tema fred

Tid 5–10 min

Deltagarantal 3+

Så här går det till

Ledaren samlar deltagarna i ett öppet utrymme, till exempel in i ett rum där alla har plats att röra på sig. Ena ändan av rummet definieras som "helt av samma åsikt"-ändan och den andra för "helt av motsatt åsikt"-ändan. Ledaren läser upp påståendena som listats nedanför. Instruera deltagarna att ställa sig på skalan enligt det som motsvarar deras egen åsikt. Man kan be deltagarna att kommentera varför de står just där som de står. Det går bra att slopa en del av påståendena eller komma på fler – beroende på om man vill förkorta eller förlänga övningen.

Påståenden

1. En enskild människa kan inte påverka världsfreden.
2. Det är tryggt för alla att bo i Finland.
3. Jag kan nämna åtminstone ett nu pågående krig.
4. Hatprat ger mig ångest.
5. Klimatförändringen och andra miljöproblem är de mest allvarliga hoten för mänskligheten just nu.
6. Hungersnöden beror på att det finns för mycket människor på jorden.
7. Finlands vapenhandel med länder som för krig är okej, eftersom något annat land ändå skulle sälja vapnen till dem.
8. Finland borde ta emot fler flyktingar.
9. Jag vet vad jag borde göra för att fred skulle förverkligas bättre i min omgivning (t.ex. familj, skola).
10. I dag har jag lärt mig något nytt om fred.

FREDSFRÅGESPORT

Svaren hittar du på sidan 39.

Fredsfrågesporten finns också (på finska) på adressen kahoot.it. Du hittar den med sökordet "Rauhavisat"! (<https://play.kahoot.it/#/k/5198cd1e-de83-41bc-af4a-67e75b97dc81>)

1. Vad är positiv fred?
2. När har Finland senast varit med i ett krig?
3. Nämn tre länder som Finland exporterar vapen till.
4. Vad är det för skillnad mellan en flykting och en asylsökande?
5. När började inbördeskriget i Syrien?
6. Var finns världens största flyktingläger?
7. Nämn tre saker som vanliga människor gjort för att främja fred.

ORDFÖRKLARING / FREDSALIAS

Till en början får deltagarna förklara orden hur som helst, men i slutet av övningen ska de fundera över vad orden egentligen betyder. (Du kan göra det svårare genom att be deltagarna förklara orden med hjälp av charader.)

- fredsförhandlingar
- klimatflykting
- politiska spänningar
- asylsökande
- negativ fred
- minoritet
- likvärdighet
- undernäring
- klimatförändring

PELI ELÄMÄSTÄ (LIVETS SPEL)

Kyrkans Utlandshjälp har gjort ett tärningsspel som kan skrivas ut. Under spelets gång ska du försöka navigera fram från tidig barndom till tidigt vuxenliv. I värsta fall försvinner du i strider i Syrien. Var du har fötts och din etniska bakgrund påverkar ditt öde. Eller påverkar det?

1-5 spelare. Spelet är på finska.

<https://www.peaceunited.fi/wp-content/uploads/2015/06/pelel-elamasta.pdf>

Om det finns 45 minuter eller mer tid:

PÄÄSENKÖ MUKAAN (FÅR JAG VARA MED)

Ett rollspel där man kan leva in sig i en asylsökandes liv. Spelet finns på sajten ihmisoikeudet.net. Spelet är på finska.

<http://www.ihmisoikeudet.net/files/uploads/2015/12/Oikeus-turvapaikkaan-Paasenko-sisaan-Kielimuuri.pdf>

32 LEKTIONSPLANER

SKOLBESÖK 45 min

Presentation, ca 5 min

Be att alla ska presentera sig och samtidigt nämna en stad eller ett land utanför Europa som börjar med samma bokstav som det egna namnet.

Tankar om fred, 5 min

- Fråga eleverna vad de tänker på när de tänker på fred, att främja fred eller hot mot fred. Skriv upp svaren på tavlan.
- Vid behov kan du ställa fler frågor: Har det varit något i nyheterna de senaste dagarna? Vem i Finland främjar fred? Vem gör det i resten av världen?

Video, ca 10 min (på finska)

- Titta tillsammans på Changemakers "Rauhantekijä"-kampanjvideo som gjordes för några år sedan (du hittar den på YouTube genom att söka på "Change maker Finland") <https://www.youtube.com/watch?v=QHPLYD9eb80> ELLER någon video av Kyrkans Utlandshjälp (du hittar dem på YouTube genom att söka på "Kirkon Ulkomaanapu"). <https://www.youtube.com/user/kirkonulkomaanapu/>
- Diskutera: Finlands verksamhet kritiserar, men vilken verksamhet? Är det rätt att Finland gör sådant här? Hur kunde man ändra på saken ifall man anser att det är fel?
- Om du inte kan/vill visa videorna kan du använda mer tid för följande uppgift eller göra till exempel övningen med värdeskalen (se sid 30) i slutet av lektionen.

Grupparbete, ca 25 min

- Dela in eleverna i fyra grupper. Ge varje grupp ett avsnitt av Fredsstiftarna-materialet (Krig och beväpnade konflikter / Miljösäkerhet / Vatten- och matsäkerhet / Likvärdighet).
- Be grupperna att ta reda på vad de här temana har att göra med fred. Till slut ska de presentera sina fynd för de andra. Ge ungefär 10 minuter tid till eleverna att bekanta sig med materialet. Efter det ska en grupp åt gången berätta om sitt tema för de andra.
- Du kan ställa frågor och be eleverna berätta om sina åsikter, men håll ett öga på klockan.

Avslutning

Tacka alla för lektionen och tipsa om att alla som är intresserade av att främja fred är mer än välkomna i till exempel Changemakers verksamhet!

LEKTION 75 min

Presentation, 5 min / Ordförklaring, 10 min (s. 31) / Diamanten, 30 min (s. 26) / Grupparbete, 30 min / Avslutning

LEKTION 90 min

Presentation, 5 min / Tankar om fred, 5-10 min / Fredsfrågesport, 10 min (s. 31) / Diamanten, 30 min (s. 26) / Video, 10-15 min / Grupparbete, 25 min / Avslutning

WORKSHOP 120 min

Inledning, 5 min

Välkommen, förklara syftet med workshopen (att sätta in sig i fredsfrågor och aktuella problem).

Inledning i grupper, max. 15 min

- Ha en presentationsrunda med alla om gruppen är liten. Om det är många deltagare och en runda tar för lång tid kan du i stället leka en kort lek så att alla får veta lite om varandra. Googla efter exempel på sådana lekar.
- Fastän deltagarna redan känner varandra är det bra att inleda med en grupperingsövning. Övningen hjälper deltagarna att rikta in tankarna på workshopen och ändrar på gruppens roller och rutiner.
- Till exempel fördomsleken (s. 28) fungerar bra som grupperingsövning.

Brainstorming, max. 15 min

- Du behöver ett blädderblock och en tusch.
- Kom på saker som hotar fred. Lista de här sakerna till vänster i blädderblocket.
- Kom till näst på saker som en vanlig människa kan göra för att främja fred och lista dem på höger sida. Kombinera saker från vänster och höger om en viss metod anknyter till ett visst hot.
- Läs till slut högt vad som står på tavlan.

Värdeskalan, 10 min

- Du hittar värdeskalan på sidan 30. Övningens syfte är att 1) pigga upp deltagarna med att låta dem röra på sig en stund och 2) splittra kompisgrupper så att du kan bilda nya grupper av personer som inte alltid umgås.

Arbete i smågrupper, 25 min

- Dela in deltagarna i smågrupper efter det sista påståendet. Smågrupperna ska bearbeta någon aktuell nyhetsartikel som handlar om fred eller konflikter.

Du kan leta fram egna artiklar eller använda dig av de artiklar som det tipsas om i det här materialet.

Varje grupp får också ett stort papper och en tusch.

- Alla får cirka 5 minuter tid på sig att läsa artikeln.
- Efter det här ska gruppen lista centrala fakta från artikeln på pappret. Tipsa deltagarna om att de också kan leta efter ytterligare information på nätet, men påminn dem om att vara källkritiska. Ge detta cirka 15–20 minuter.
- Till slut fäster alla grupper sina papper på väggen, gärna på olika håll i rummet.

Genomgång, 30–40 min

- Dela in grupperna på nytt så att varje grupp har åtminstone en person från varje ursprungsgrupp. Dela ut post-it-lappar och pennor till de nya grupperna.
- Varje grupp inleder med att läsa materialet som producerades under förra uppgiften – en grupp per upphängt papper. Grupperna roterar (till exempel medsols) från ett papper till nästa.
- Vid varje papper berättar den i gruppen som varit med om att skriva det materialet om innehållet för de andra. Efter det kommer gruppen på ett sätt, som relaterar till nyheten, att hjälpa eller påverka. Det ska vara något som en vanlig människa kan göra och kan vara något litet, till exempel som att dela nyheten på Facebook. Grupperna går igenom varje papper på samma sätt.
- När alla är färdiga är det dags för slutdiskussionen. Gå igenom vilken typ av post-it-lappar som har dykt upp vid respektive nyhet. Om det finns tillräckligt med tid kan du väcka diskussion om de valda metoderna.

Avslutning, 10 min

Be deltagarna i en cirkel. Tacka dem för bra diskussioner och för att de deltagit! Fråga dem hur workshopen kändes och vad de lärt sig i dag. Låt var och en svara i tur och ordning.

1. JAG SOM FÖRMEDLARE AV GUDS FRED

Bibelställe

Fil 4:6-7

Gör er inga bekymmer, utan när ni åkallar och ber, tacka då Gud och låt honom få veta alla era önsknings- ar. Då skall Guds frid, som är mera värd än allt vi tänker, ge era hjärtan och era tankar skydd i Kristus Jesus.

Några ord om detta

Fred är ett tema som upprepas flera gånger i Bibeln. För judar som pratar hebreiska var Shalom-hälsningen, alltså att önska varandra fred, ett sätt att hälsa på andra dagligen. I Gamla Testamentet betonades också vikten av fred i samhället, eftersom Israels folk upplevde många konflikter genom sin historia, och i Nya Testamentet förkunnade Jesus fredsstiftarna saliga. I det nyss lästa bibelstället talas däremot om själsfrid.

Fred är något som Gud tydligt önskade oss som han skapat. Ändå är världen full av oroligheter. Konflikter och våld hindrar fred i samhället, men ofta är det också svårt att nå själsfrid om den egna grundsäkerheten inte är garanterad. Vi i Finland är kanske så vana vid fred att det är svårt att tänka sig en situation som skulle innebära något annat. Trots det finns det människogrupper och individer här i norr som lever med oro och osäkerhet. Vad kunde vi göra så att alla kunde leva i fred?

Har du tänkt på att fred också kunde vara ett levnads- sätt? Genom att leva på ett sätt där man respekterar andra, konsumerar måttligt och sparar på naturen kan

vi leva i fred med varandra, naturen och våra närstående som finns längre bort. På det här sättet skulle också Guds vilja ske; fred för alla människor. Tänk efter en stund, hur skulle du i ditt liv kunna sprida fred omkring dig. Är det möjligt att du skulle vara en mellanhand för Guds fred?

(I slutet av andakten kan man be en bön, antingen för de saker man funderat på tidigare eller bönen nedan av Franciskus av Assisi.)

Fredsbon av Franciskus av Assisi

*Herre, gör mig till ett redskap för din fred.
Hjälp mig att bringa kärlek,
där hatet gror,
tro där tvivlet råder,
hopp där förtvivlan härskar.*

*Hjälp mig att skänka förlåtelse där oförrätt begåtts,
att skapa endräkt där oenighet söndrar,
att sprida ljus, där mörkret ruvar,
att bringa glädje, där sorgen bor.
Mästare, hjälp mig att söka
inte så mycket att bli tröstad som att trösta,
inte så mycket att bli förstådd som att förstå,
inte så mycket att bli älskad som att älska.
Ty det är genom att ge som vi får ta emot,
genom att förlåta som vi får förlåtelse,
genom att mista vårt liv som vi vinner det.
Det är genom döden som vi uppstår
till det eviga livet.*

2. BIBELMEDITATION

Det är bra att ha lugnande eller meditativ musik i bakgrunden av den här andakten.

Att begrunda och meditera är sätt att utöva sin religion och bägge är en del av nästan alla religioner. En gammal meditativ tradition samt att begrunda bibelställen hör också till kristendomen. I den här andakten ska vi pröva på en sorts bibelmeditation genom att slappna av (först för oss själva) och begrunda det lästa bibelstället.

Instruera deltagarna så här

Vi inleder andakten med en enkel andningsövning. Du kan sitta kvar på din plats eller leta efter ställe i rummet där du kan lägga dig i en bekväm ställning. Slut ögonen och slappna av när du har hittat en lämplig plats och känner dig bekväm. Andas först några gånger djupt. Om du vill kan du hålla andan några sekunder när du andas in före du andas ut igen. Upprepa det här några gånger. Försök vara helt tyst och koncentrera dig på din andning.

Du som leder andakten kan inleda den talade delen när deltagarna verkar lugna och avslappnade:

Vad är fred? Var en stund helt stilla och tänk på ordet "fred". Du kan vara helt tyst och drömma dig bort till en stund eller en plats när du har känt fred. Tänk på vad som hände runt dig, hur det kändes i din kropp. Njut en stund av tillvaron där när du har hittat fram.

Vid det här skedet kan du som andaktsledare läsa upp ett valfritt bibelställe med lugn röst, vid behov med korta pauser på utvalda ställen.

Förslag på bibelställen: Matt. 5: 43–48, Luk. 10:25–37, Jes. 58:6–12

Efter bibelläsningen kan du låta deltagarna meditera i lugn och ro så länge de vill och sedan be att de långsamt öppnar ögonen och stiger upp. Du kan också be deltagarna att berätta om de erfarenheter och tankar som väcktes under bibelläsningen.

Bön

I slutet av andakten kan ni be en bön, antingen för sådant ni diskuterat tidigare eller bönen nedan.

Gud, ge oss själsfrid så att vi också kan sprida fred runtom oss.

Hjälp oss att acceptera oss själva som sådana vi är och att också acceptera varandra.

Ge oss förståelse för oss själva, varandra och Dig. Välsigna den kommande dagen/natten/resan, Amen.

36 3. STARKARE TILLSAMMANS

Hur känns det att möta en person som har en annan tro än du? Bemöter du hen på samma sätt som dig själv? Har du några fördomar mot personer som företräder någon viss religion?

Genom att granska religioner kan vi märka att det finns mycket gemensamt mellan dem. Gemensamma drag för religioner är bland annat ta hand om de närmaste och en strävan efter goda gärningar i det egna livet. Också fred är ett tema som återfinns i alla religioner på något sätt. Islam kallas ofta för fredens religion och för kristna fungerar Jesus som ett exempel på ett våldsfritt levnadssätt. Buddhisterna letar efter inre frid och en känsla av enhetlighet. I Baha'i-religionen strävar man efter att förena mänskligheten och att uppnå världsfred.

Världens kanske mest kända fredsaktivist Mahatma Gandhi ansåg att religionernas gemensamma kamp för fred och rättvisa är den mest centrala lärdomen i alla religioner. Han såg både muslimer och hinduer som sina trosfränder i tider då motsättningarna mellan dessa två grupper var som värst.

Enligt Gandhi är inte en enda religion perfekt utan alla innehåller både bra och dåliga sidor. Trots att religionerna är ofullkomliga och skiljer sig åt leder de till slut till samma mål. Gandhi trodde på att genom att samarbeta för ett gemensamt väl kan religionerna vara en kraft som förändrar världen.

Låt oss be tillsammans så att vi verkligen kan hålla ihop, förstå varandra och tillsammans bringa fred där vi går.

Bön

I slutet av andakten kan ni be en bön, antingen för sådant ni diskuterat tidigare eller bönen nedan.

*Fredens Gud,
Hjälp mig att förstå dem som tänker annorlunda än jag
Ge mig ett förstående hjärta och bygg broar mellan oss
Hjälp oss att be tillsammans för en gemensam fred
Ge oss krafter att tillsammans orka kämpa mot
orättvisor.*

ORDLISTA

asylsökande

En asylsökande söker asyl i en främmande nation. Endast en liten del av asylsökandena får flyktingstatus (som grundar sig på personlig förföljelse). Däremot kan en asylsökande få uppehållstillstånd på grund av att hen behöver skydd, ifall hen hotas av omänskliga eller människorättsvidriga handlingar i hemlandet, eller om det är omöjligt att återvända hem på grund av en beväpnad konflikt.

brist på likvärdighet

Brist på likvärdighet betyder att människor inte är lika mycket värda i samhället. Brist på likvärdighet kan bero på ekonomi, rättsliga frågor, kön, ras, religion, ålder, hälsa eller någon annan egenskap.

flykting

En flykting är en person som varit tvungen att lämna sitt hem och hemland eftersom hen har en motiverad orsak att vara rädd för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religion, samhällelig status eller politisk åsikt. En flykting har fått flyktingstatus, flyktingvillkoren definieras i FN:s flyktingkonvention från 1951.

flyktingläger

Ett flyktingläger är ett tillfälligt boende avsett för flyktingar. Lägren kan se väldigt olika ut – det finns tältläger som administreras av internationella organisationer och så finns det långvariga läger som har blivit som stadsdelar. Flyktingar är ibland tvungna att bo till och med tiotals år på flyktingläger fastän de från början varit tillfälliga läger.

FN:s Livsmedelsprogram (World Food Program)

Livsmedelsprogrammet är en organisation som lyder under FN och som ger mathjälp till offer för krig, kriser och naturkatastrofer.

FN:s resolutioner

FN:s resolutioner är tunga rekommendationer för någon sakfråga. Fastän FN:s medlemsländer inte måste följa resolutionerna har FN som en ”röst” för det internationella samfundet mycket auktoritet och därför påverkar resolutionerna hur samfund verkar och fattar beslut, speciellt på lång sikt.

globala syd / norr

Globala syd och norr är benämningar som används i stället för ”utvecklingsland” och ”industriland”. Med orden kan man hänvisa till både ekonomiska och politiska skillnader i utvecklingen mellan nationer och områden utan att värdera det ena bättre än det andra.

jämlikhet

Med jämlikhet avses att människor är lika värda som individer och samhällsmedlemmar. Människor får inte rankas olika till exempel på grund av ålder, kön, ursprung, språk, religion eller hälsa. Kravet på jämlikhet inför lagen kallas också för likvärdighet.

klimatförändring

Klimatförändring innebär global uppvärmning av klimatet. Den beror på ökat antal växthusgaser i atmosfären, som å sin sida beror på mänsklig aktivitet. Klimatförändringen påverkar miljön och människor på flera olika sätt – bland annat genom en ökning av extrema väderfenomen.

klimatflykting

En klimatflykting är en person som flyr sitt hem på grund av förändringar i klimatet eller som en följd av en naturkatastrof. Till exempel torka och havsnivåhöjningar hotar att göra allt fler till klimatflyktingar.

kolonialism

Kolonialism innebär att en nation regerar över andra landområden utanför det egna områdets gränser. De här områdena kallas för kolonier. Det råder ett ojämnt förhållande mellan moderlandet och kolonin samt dess invånare. Koloniernas naturresurser, arbetskraft och områden används för att gynna moderlandet.

konflikt

Ordet konflikt har flera betydelser. Oftast syftar man på beväpnade konflikter eller krig, men det kan också betyda skillnader i synsätt eller motstridigheter mellan människor, organisationer eller nationer.

korruption

Korruption innebär att utnyttja sin maktposition (till exempel via ett ämbete eller någon annan samhällslig position) för att gagna egna intressen. Det här kan till exempel innebära att någon tar emot en muta i utbyte mot tjänster, politiskt påverkande eller ekonomisk vinning.

krig

Krig är en beväpnad konflikt som sker mellan två administrativt organiserade parter, såsom nationer eller stammar. I ett krig avstår man från fredliga metoder att lösa en konflikt.

likvärdighet

Se jämlikhet. När man pratar om likvärdighet brukar man ofta betona att alla måste garanteras likadana möjligheter i samhället. Det här kan innebära att en del behöver mer stöd än andra.

miljösäkerhet

Med miljösäkerhet avses att konflikter och miljösammanflätas. Man kan granska hur människans verksamhet och konflikter påverkar miljön, eller hur förändringar i miljön påverkar människor och samhällen.

penningtvätt

Penningtvätt innebär att man försöker skingra pengar som anskaffats på olaglig väg eller att få pengarna att se lagliga ut. Penningtvätt är en väsentlig del av den organiserade brottsligheten och som sådan också en del av den internationella brottsligheten.

politiska spänningar

Politiska spänningar innebär att olika parter har stora politiska meningsskiljaktigheter. I fall meningsskiljaktigheterna tillspetsas finns det ett hot om att förhållandet mellan parterna avbryts eller att det uppstår en konflikt som kan bli våldsam.

positiv fred

Med positiv fred avses en situation då jämställdhet och rättvisa råder i samhället. Det är alltså mer än endast brist på våld och konflikter.

skattesmitning

Skattesmitning är brottsligt och innebär att man kringgår skatter till exempel genom att dölja inkomster eller information från skattemyndigheterna.

vatten- och matsäkerhet

Vatten och mat anses vara mänskliga rättigheter – därmed har var och en rätt till att få tillräckligt med rent vatten och mat.

MER INFORMATION

Länktips till dig som törstar efter mer information

- a. WFP:s bok (på engelska) om matsäkerhet: At the root of exodus, www.bit.ly/2hemRrb (PDF)
- b. FN: Agenda 2030, www.globalamalen.se
- c. FN: Resolution 2250, www.http://2250.fi
- d. www.pakolaisapu.fi/pakolaisuus/
- e. www.forumsyd.org/
- f. www.gloabalikasvatus.fi
- g. www.saferglobe.fi
- h. www.kirkonulkomaanapu.fi/sv/
- i. Ett nätverk för unga påverkare som vill arbeta för global rättvisa: www.changemaker.fi/sv/

Utvalda artiklar om fred ur tidningen Globalisti (på finska):

- www.changemaker.fi/ajankohtaista/globalistit/2/2017: Naiset sodassa ja rauhassa
- 2/2015: Mistä pakolaisuudessa on kyse
- 1/2014: Aatteen vuoksi
- 1/2012: Globalisti med fredstema! Läs hela tidningen (på finska)!

SVAREN PÅ FREDSFÖRFRÅGANDEN

1. När samhället är demokratiskt, rättvist och välfungerande kan människor leva säkert och lyckligt.
2. Lapplandskriget mellan Finland och Tyskland slutade i april 1945. År 2017 har det gått 72 år sedan dess.
3. Till exempel Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Turkiet, Ryssland, Indien, Kina och USA, men också Sverige, Norge och en majoritet övriga europeiska länder.
4. En flykting är en person som har flytt förföljelse utanför sitt tidigare permanenta hemland och har fått godkänd flyktingstatus av FN. En asylsökande är en person som söker asyl i en främmande nation och har nödvändigtvis inte flyktingstatus.
5. År 2011.
6. Bidi Bidi i Uganda. Där bor (2017) ungefär 270 000 personer som flytt kriget i Sydsudan.
7. Att ingripa i mobbning och diskriminering; att prata eller göra kampanj för mänskliga rättigheter; vara frivillig i en organisation som sysslar med fredsarbete; att donera pengar till en sådan organisation; att fatta etiska konsumtionsbeslut... Det finns många möjligheter!

Redaktion: Materialet har sammanställts av arbetsgruppen Rauhan tekijät som består av frivilliga och personal vid Changemaker: Jaro Karkinen, Julia Manni, Veera Planting, Saana Sarpo, Iida Silfverhuth, Sini Tyvi och Matias Uusisilta. Tack också till alla andra som deltagit i arbetet.

Bilder:

Changemakers bildarkiv: Jonas Biström (s. 30), Sonja Hyöttylä (s. 20 & 21), Ronja Karkinen (pärm, s. 22), Pertti Keinänen (s. 24), Veera Planting (s. 26 & 28), Sini Tyvi (pärm, 23 & 38)

Kyrkans Utlandshjälps bildarkiv: arkivbilder (s. 2, 4 & 19), Fekete Dániel (s. 7), Antti Helin (s. 10, 11 & 19), Jari Kivelä (s. 15), Ville Palonen (s. 14, 16 & 17), Hanna-Mari Rinne (s. 25), Ville Rätty (s. 4)

Grafisk design: Johanna Hörkkö
Tryck: Erweko Oy, 2017

Painotuote
4041 0032

KUH Kyrkans
Utlandshjälp

Kyrkans Utlandshjälp / Changemaker
Södra kajen 8, PB 210, 00131 Helsingfors
www.changemaker.fi